

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΗΓΗΘΗΚΑΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΝ 28^η ΟΚΤ 1940.

Την 05:30 πρωινή της 28^{ης} Οκτ. 1940 τα ιταλικά στρατεύματα επετέθησαν κατά των ελληνικών δυνάμεων κατά μήκος της Ελληνοαλβανικής μεθορίου, στον τομέα της Ηπείρου. Το γεγονός αυτό σηματοδότησε την εμπλοκή της Ελλάδος στον 2^ο Παγκοσμίου Πόλεμο. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις, διήρκησαν 7 μήνες και τερματίστηκαν την 1^η Ιουνίου 1941 με την ολοκληρωτική κατάληψη της χώρας, μετά την επίθεση και των Γερμανών, την 6^η Απριλίου 1941. Γιατί όμως ο Μουσολίνι αποφάσισε να επιτεθεί κατά της Ελλάδος;

Η Ιταλία κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, παρότι συνδεόταν με συνθήκη συμμαχίας με την Γερμανία και την Αυστροουγγαρία, συντάχθηκε με την Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, γιατί είχε εδαφικές διεκδικήσεις σε βάρος της Αυστρίας (Ιστρία Τρέντο) και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, (Σμύρνη-Αλεξανδρέττα). Ο Μουσολίνι, κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, επιζητούσε να κυριαρχήσει στην Μεσόγειο. Οι αντίπαλοί του για την πραγματοποίηση του σχεδίου του, ήταν η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία.

Την 25^η Σεπτ. 1936 υπογράφηκε σύμφωνο συμμαχίας μεταξύ Γερμανίας και Ιταλίας το οποίο ονομάστηκε Άξονας Βερολίνου-Ρώμης, στον οποίο προσχώρησαν επίσης: η Ιαπωνία, η Ουγγαρία, η Σλοβακία, η Κροατία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία.

Ο πρωθυπουργός Ι. Μεταξάς γνώριζε από τον Α΄ ΠΠ ότι η τήρηση της ουδετερότητας είναι πιο δύσκολη από την ένταξη σ΄ ένα συνασπισμό δυνάμεων. Είχε πεισθεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα ήταν ο τελικός νικητής, ενώ τα Δωδεκάνησα όπως και συνέβη θα ενσωματώνονταν στην Ελλάδα. Στον αντίποδα, το τίμημα προσχωρήσεως της Ελλάδος στην νέα τάξη πραγμάτων του Χίτλερ και του Μουσολίνι ήταν βαρύ: Η Θράκη και η Ανατολική Μακεδονία θα παραχωρούντο στην Βουλγαρία, τα Ιόνια νησιά και μέρος της Ηπείρου στην Ιταλία, ενώ τα Δωδεκάνησα θα παρέμεναν υπό ιταλική κατοχή.

Την 28^η Οκτ. 1939, υπογράφηκαν από τον Μεταξά και το Γκράτσι δύο έγγραφα οποία επιβεβαίωναν την φιλία και την συνεργασία των δύο χωρών. Την 13^η Απριλίου του 1939, η Ιταλία κατέλαβε την Αλβανία, παραβιάζοντας την Αγγλο-ιταλική συνθήκη του Απρ. του 1938, η οποία προέβλεπε την μη τροποποίηση του «status quo» (την καθεστηκυία τάξη), των κρατών της Μεσογείου. Μετά από αυτό, η Μ. Βρετανία και η Γαλλία έδωσαν αυτοβούλως εγγυήσεις προς την Ελλάδα, περί συνδρομής των σε περίπτωση επιθέσεως εναντίον της, τις οποίες ο Μεταξάς αποδέχθηκε.

Την 1^η Σεπτ. 1939 η Γερμανία εισέβαλε στην Πολωνία, ενέργεια η οποία σηματοδότησε την έναρξη Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τον Ιαν. του 1940, η Ελλάς υπέγραψε δύο εμπορικές συμφωνίες με την Μεγάλη Βρετανία, οι οποίες απετέλεσαν το πρώτο ουσιαστικό βήμα, εκτός της ακολουθουμένης μέχρι τότε πορείας αυστηρής ουδετερότητας.

Την 18^η Μαρτίου, ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι συναντήθηκαν στο Μπρένερ, στα σύνορα Ιταλίας-Αυστρίας. Ο Ιταλός δικτάτορας επιβεβαίωσε ότι η Ιταλία θα συμμετείχε στον πόλεμο, αλλά περίμενε την δημιουργία των καταλλήλων συνθηκών. Από την εισβολή στην Πολωνία, μέχρι την 10^η Μαΐου του 1940, που η Γερμανία εισέβαλε στην Γαλλία, ο Μουσολίνι τηρούσε στάση αναμονής. Δεν πίστευε στην ολοκληρωτική ήττα των Αγγλο-γάλλων, ήθελε την αυτοκρατορία του, αλλά την

ήθελε εκ του ασφαλούς. Η Ιταλία κήρυξε τον πόλεμο κατά της Γαλλίας την 10^η Ιουνίου 1940, λίγες ημέρες πριν την κατάρρευσή της.

Την 17^η Ιουνίου στο Μόναχο, ο Ντούτσε διατύπωσε στον Χίτλερ τις ιταλικές διεκδικήσεις, Νίκαια, Κορσική, Τυνησία, Τζιμπουτί. Η συνάντηση υπήρξε μια οδυνηρή έκπληξη για τον Ιταλό δικτάτορα. Ο Χίτλερ υπολόγιζε τους νικημένους Γάλλους περισσότερο από τους «νικητές» Ιταλούς. Ο Ντούτσε άρχισε να αγωνιά μήπως η Αγγλία συνθηκολογήσει, χωρίς να έχει προλάβει να καταλάβει κάποια χώρα, για να την χρησιμοποιήσει ως διαπραγματευτικό αντάλλαγμα.

Από τον Αυγ. του 1940, η Ιταλία προετοιμαζόταν για την κατάληψη της Αιγύπτου και της Ελλάδος. Ο Στρατάρχης Ροδόλφο Γκρατσιάνι επικεφαλής 200.000 ανδρών θα επετίθετο κατά της Αιγύπτου, ενώ ο Υποστράτηγος Βισκόντι Πράσκα με 100.000 κατά της Ελλάδος. Ο Χίτλερ δεν είχε αντίρρηση για την επίθεση κατά της Αιγύπτου, αλλά δεν ήθελε εμπλοκή στα Βαλκάνια, φοβούμενος την δημιουργία δευτέρου μετώπου, όπως συνέβη κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τον Αύγουστο του 1940, ο Ιταλός δικτάτορας κατέλαβε την Βρετανική Σομαλία και εκτιμούσε ότι σε σύντομο χρόνο, η Ιταλία θα καταλάμβανε την Αίγυπτο την Ελλάδα και την Μάλτα, ενώ η Μεγάλη Βρετανία θα συνθηκολογούσε. Πλανήθηκε οικτρά.

Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 1940, η Ιταλία κατηγορήσε την Ελλάδα ότι παρείχε καταφύγιο και ανεφοδιασμό σε βρετανικά πλοία και αεροσκάφη. Ιταλικά υδροπλάνα, από τα Δωδεκάνησα, βομβάρδισαν ελληνικό αντιτορπιλικό στον Κορινθιακό κόλπο και τελωνιακό πλοίο κοντά στην Αίγινα. Οι ιταλικές προκλήσεις κορυφώθηκαν την 15^η Αυγούστου 1940, όταν το ιταλικό υποβρύχιο Ντελφίνο βύθισε το ελαφρύ καταδρομικό «Έλλη», που ήταν αγκυροβολημένο στο λιμάνι της Τήνου για την εορτή της Παναγίας.

Το φθινόπωρο του 1940, υπήρχε διάχυτη η αντίληψη, ότι η Γερμανία ήταν ο μεγάλος νικητής. Η μάχη της Αγγλίας βρισκόταν στο αποκορύφωμά της, ενώ ο Χίτλερ ετοιμαζόταν για την κατάληψη των Βρετανικών νήσων. Στα τέλη Σεπτεμβρίου ο Τσώρτσιλ κέρδισε την πρώτη του νίκη, υποχρεώνοντας τον Χίτλερ να ματαιώσει την επιχείρηση «Θαλάσσιος Λέων», που αφορούσε την απόβαση στην Βρετανία. Ο Μεταξάς έγραψε στο ημερολόγιό του, ότι μετά από αυτό ο Χίτλερ θα στραφεί κατά της Ρωσίας και κατά των Βαλκανίων. Θεωρούσε βεβαία την είσοδο των ΗΠΑ στον πόλεμο και πίστευε ότι η Γερμανία στο τέλος θα υπέκυπτε.

Την 4^η Οκτ 1940, σε συνάντησή τους, ο Χίτλερ επέτρεψε στον Μουσολίνι να εισβάλλει στην Ελλάδα. Αυτή η άποψη έχει υιοθετηθεί και από την Υπηρεσία Στρατιωτικής Ιστορίας του Γερμανικού Στρατού. Η οργή του Φύρερ όταν έμαθε για την ιταλική επίθεση κατά της Ελλάδος και η μη διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με την χώρα μας, έδωσε χώρο για την διερεύνηση του θέματος, το οποίο δεν μπορεί να απαντηθεί με βεβαιότητα με τις υπάρχουσες πηγές. Το βέβαιο είναι ότι ο Χίτλερ δεν πρέπει να προσδιόρισε τον χρόνο της κηρύξεως του πολέμου.

Την 7^η Οκτ. 1940 ο Χίτλερ απέστειλε στρατεύματα στην Ρουμανία, χωρίς να το γνωστοποιήσει στον σύμμαχό του, συνεγγυητή των νέων ρουμανικών συνόρων. Σύμφωνα με τον Τσιάνο ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Ο Μουσολίνι έξαλλος δήλωσε: «Θα τον πληρώσω με το ίδιο νόμισμα, από τις εφημερίδες θα πληροφορηθεί ότι κατέλαβα την Ελλάδα». Την 15^η Οκτ. 1940 οριστικοποίησε την απόφασή του, ότι η επίθεση κατά της χώρας μας έπρεπε να εκτοξευθεί την 26^η Οκτ. Ο Μουσολίνι έκανε εσφαλμένες εκτιμήσεις σχετικά με τον εχθρό, το έδαφος και

το καιρό, τους τρεις βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν κάθε στρατιωτική επιχείρηση.

Την 18^η Οκτ. ο Αρχηγός των Ιταλικών Ενόπλων Δυνάμεων Στρατάρχης ΠιέτροΜπαντόλιο θεώρησε ότι δεν είχε γίνει η απαιτούμενη προπαρασκευή και εισηγήθηκε στον Μουσολίνι την αναβολή της επιθέσεως έως την άνοιξη. Δεν είχε το σθένος όμως να εμείνει στις απόψεις του και υπέκυψε στα ατεκμηρίωτα επιχειρήματα του υπουργού εξωτερικών, γαμπρού του Μουσολίνι, Κόμη ΓκαλεάτσοΤσιάνο και εμπνευστού της επιχειρήσεως ότι:

- α. Ο ελληνικός στρατός ήταν απροπαρασκευάστος και άνευ ηθικού.
- β. Οι αλβανικής καταγωγής μουσουλμάνοι κάτοικοι της Ηπείρου (Τσάμηδες της Θεσπρωτίας) θα εξεγερθούν.
- γ. Η Βουλγαρία θα επιτεθεί κατά της χώρας μας.
- δ. Έλληνες αξιωματούχοι είχαν εξαγορασθεί και θα πρότειναν την αποδοχή των ιταλικών αξιώσεων.

Η επιφυλακτικότητα του Μπαντόλιο μετέθεσε την έναρξη του πολέμου για την 28^η Οκτ. Την 26^η και 27^η Οκτ. κατακλυσμιαίες βροχές δυσχέραναν τις κινήσεις των στρατευμάτων και δεν επέτρεψαν τις πτήσεις των αεροσκαφών. Η κακοκαιρία δεν επέτρεψε την εκτέλεση της επιχειρήσεως καταλήψεως της Κέρκυρας, από το ιταλικό ναυτικό. Η απόφαση για την επίθεση κατά της χώρας μας αποτελεί το καλύτερο δείγμα ερασιτεχνισμού των Μουσολίνι και Τσιάνο και των άνευ ορίων καιροσκοπισμού, υποτέλειας και ματαιοδοξίας των στρατηγών του.

Ο Μεταξάς με την απόρριψη του ιταλικού τελεσιγράφου, επωμίσθηκε το βάρος μιας ιστορικής αποφάσεως, η οποία εξέφραζε την θέληση της συντριπτικής πλειοψηφίας του ελληνικού λαού.

Στο απόγειο της ισχύος του Άξονος οι Έλληνες έδειξαν στον κόσμο, πως ένα μικρό έθνος μπορεί να ορθώσει το ανάστημά του και να υπερασπισθεί την ελευθερία του. Αυτός ο αγώνας είχε όμως και μια τραγική παράμετρο. Η Ελλάδα μπορούσε να αμυνθεί με επιτυχία εναντίον της Ιταλίας, αλλά δεν μπορούσε να την νικήσει, γιατί αυτό θα προκαλούσε την ταχεία επέμβαση του Χίτλερ. Ομοίως ήταν σαφές ότι, εάν επιτρέπαμε στους Βρετανούς να έλθουν προς βοήθεια, ο Χίτλερ θα επενέβαινε νωρίτερα ή αργότερα, για να προστατεύσει τα πλευρά του.

Μπροστά όμως σ' αυτό το δίλημμα αποφασίσαμε να πολεμήσουμε. Ήταν μια πράξη με ψυχικό μεγαλείο, η οποία προκάλεσε το θαυμασμό του ελεύθερου κόσμου και εξακολουθεί ακόμα να κερδίζει τον σεβασμό του. Η Ελλάδα με τον ηρωικό αγώνα της συνέβαλε αποφασιστικά στην νίκη των συμμαχικών δυνάμεων εναντίον του άξονος.

Αντγοε.α. Ιωάννης Κρασσάς

